

I. IDENTIFICACIÓ

Nom de l'assignatura: La tradició clàssica en la literatura europea

Titulació: Humanitats

Tipus d'assignatura: Optativa

Crèdits ECTS: 4,5

II. OBJECTIUS FORMATIUS DE L'ASSIGNATURA

En finalitzar l'assignatura l'alumne serà capaç de:

1. **Comprendre conceptes:** compressió de conceptes bàsics relacionats amb la tradició literària en general i la tradició clàssica en particular.
2. **Comprendre de textos literaris:** comprensió profunda de textos literaris inscrits en la tradició europea occidental de qualsevol època, país i/o corrent estètic.
3. **Identificar i relacionar conceptes:** identificació de temàtica, tòpica i gèneres de la literatura clàssica grecolatina en la literatura europea posterior. Identificació d'interaccions entre diferents autors/obres/períodes de la història de la literatura i anàlisi de les circumstàncies textuais i contextuais.
4. **Aplicar metodologia professional:** a nivell purament instrumental i metodològic i en relació al futur professional de l'estudiant, introducció a algunes de les tasques pròpies de l'activitat humanística relacionades amb la literatura: crítica, anàlisi, comentari, edició, exposició, docència....

III. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES A DESENVOLUPAR:

1. **Anàlisi i síntesi:** saber "disseccionar" un producte literari i extreure'n el "missatge" estètic, ètic o ideològic.
2. **Comunicació escrita:** estructurar i redactar textos d'una manera clara, correcta i apropiada a cada circumstància.
3. **Treball en equip:** valorar en un projecte comú les aportacions i els punts de vista dels altres.
4. **Aprenentatge autònom:** saber treballar amb esforç personal; gestionar eficientment el temps disponible amb planificació realista; mostrar coneixement dels mecanismes d'accés a la documentació i a la informació per al treball personal.

IV. METODOLOGIES DOCENTS D'ENSENYAMENT-APRENTATGE

El procés docent/discent de l'assignatura es desenvoluparà durant les hores de classe amb el grup sencer i s'articularà en **llicons**, **comentaris** i **debats**. Paral·lelament s'aniran proposant un seguit d'activitats que es desenvoluparan de manera semipresencial i autònoma, individualment i per grups, amb seguiment tutoritzat. Es farà, com a mínim un **fòrum virtual** relacionat amb alguna de les activitats proposades.

Les activitats respondran a la tipologia que s'especifica a continuació (amb directrius metodològiques adreçades a l'alumnat):

1. **Síntesis o mapes conceptuals:** aïllar les afirmacions cabdals de cada capítol/apartat/paràgraf i anotar-les en una pàgina de forma esquemàtica. Caldrà triar les **paraules clau** i assenyalar-les en negreta.

2. **Glossaris:** són reculls de mots que tenen una especial significació en el text pel seu valor simbòlic o bé són al·lusions que cal aclarir. Es poden posar per ordre d'aparició en el text, assenyalant la línia (i pàgina si el text és llarg) o bé per ordre alfabètic, especialment quan els mots es repeteixen.
3. **Exposició interdisciplinar:** una primera fase consisteix a recollir documentació (textos, imatges, documents sonors...), delimitar la temàtica i triar-ne el títol. Segona fase: fixar els criteris per al disseny de l'exposició (cartells, etc). Tercera: execució del treball (format power point, pàgina web o similar).
4. Redacció d'un **article (comentari, crítica, etc)**: cal anotar prèviament les idees principals que es volen manifestar, organitzar-les i ordenar-les seguint l'ordre lògic d'una argumentació i finalment redactar-les. És recomanable fer divisions en apartats i subapartats amb els corresponents epígrafs.
5. **Comentari d'intertextualitat:** un cop llegides les dues obres, cal fer una introducció sobre el tema de què tracten i establir la relació entre l'obra model (hipotext) i l'obra deutora (hipertext). Després cal procedir a l'anàlisi comparativa: tema, estructura, caracterització dels personatges, etc. Després, situar en el context històric i estètic l'obra que es vol comentar (hipertext), i provar de cercar el sentit que té la recuperació d'un tema i un model antics en el nou context. Finalment, seleccionar un passatge (una escena, si és una obra teatral) i fer-ne una comparació més detallada.
6. **Paràfrasi** d'un poema: primer cal entendre el poema en profunditat i resoldre tots els punts foscos i dubtes que susciti la lectura. Després reescriure el poema però en prosa i amb un llenguatge més estàndard, interpretant-ne els símbols, metàfores, connotacions diverses.
7. **Antologia temàtica:** en una primera fase es delimitarà l'abast de l'antologia i la seva unitat temàtica. Haurà de tenir relació, òbviament, amb la tradició clàssica. Es pot fer per tema (amor, mort, natura, o qualsevol tòpic), per autor, època, període o corrent estètic. (renaixement, barroc, romanticisme, simbolisme...). Després redactar una introducció explicant els criteris que s'han seguit per elaborar l'antologia. A continuació, fer una tria de poemes i editar-los, i en un apèndix escriure una breu nota justificant la inclusió del poema en l'antologia.
8. **Examen parcial:** consistirà en elaborar, en format reduït, una activitat com les descrites anteriorment (paràfrasi, comentari, glossari, article...)
9. **Carpeta d'aprenentatge:** és el document més rellevant. S'hi inclourà una tria dels treballs en la seva presentació definitiva, rectificats i millorats amb les observacions del professor. L'alumne triarà aquells treballs que, segons el seu criteri, siguin una evidència de la seva feina i demostrin clarament que s'han assolit els objectius i que s'han treballat les competències. A més, s'hi haurà d'incloure com a mínim una activitat voluntària realitzada a iniciativa de l'alumne. Pot ser el comentari o crítica d'una lectura, obra de teatre, pel·lícula, comentaris de retalls de premsa, preparació d'una exposició o unitat didàctica, exercicis de la web o qualsevol iniciativa individual original. Els treballs es presentaran seguint l'índex de la carpeta. El professor proposarà un índex-marc i l'alumne el concretarà.

V. CONTINGUTS I BIBLIOGRAFIA

BLOC I: El cant de la Musa. La petja de l'èpica antiga.

1. L' *Eneida* de Virgili en l'Edat Mitjana i el Renaixement.

1.1. La cultura clàssica durant l'edat mitjana

1.2. Dante i Virgili.

1.3. Poesia i propaganda.

2. Lectures contemporànies d'Homer

2.1. El redescobriment dels clàssics grecs.

2.2. Neoclassicisme i Romanticisme.

2.3. Simbolisme i literatura contemporània.

3. Les Metamorfosis d'Ovidi en la tradició occidental

3.1. Diàleg entre gèneres literaris en la literatura de tradició clàssica.

3.2. Tradició culta i tradició popular

BLOC II: El gènere dramàtic en la tradició occidental.

4. Relectura de Plaute

4.1. El teatre romà en el Renaixement i el Barroc.

4.2. Concepció de l'espai escènic i tipologia de caràcters.

5. Mites tràgics

5.1. Prometeu

5.2. Fedra

5.3. Antígona.

6. El teatre de tradició historiogràfica

6.1. Del Renaixement a la Il·lustració.

6.2. Teatre contemporani.

BLOC III: La tradició de la lírica antioga.

7. Poesia social i cívica.

7.1. El redescobriment dels lírics grecs.

7.2. L'himne i l'oda.

8. Poesia personal i intimista

8.1. Tradicions sobre Safo

8.2. Tòpica horaciana.

8.3. Elegia

8.4. Poesia bucòlica.

BIBLIOGRAFIA

a) Manuals i estudis en general:

HIGHET, G., *The classical tradition. Greek and Roman influences on Western Literature*, Oxford University Press 1949; traducció castellana de A. Alatorre: *La tradición clásica. Influencias griegas y romanas en la literatura occidental.*, I-II, Mèxic, FCE 1954 (reimpressió 1996).

Aquest és el manual "clàssic" de l'assignatura. Conté molta informació i exemples, però potser s'hi troben a faltar d'altres prou importants. És ja una mica antic, però encara no ha estat substituït per un de millor i més actualitzat. La literatura de la segona meitat del s. XX n'està, per tant, exclosa. Alguns dels seus punts de vista poden resultar discutibles avui dia, però els mèrits d'aquest manual superen de llarg els desencerts. Cal "perdonar" a l'autor alguns prejudicis (com ara la superioritat d'unes llengües i cultures respecte a d'altres), atribuïbles a l'època en què va viure.

CURTIUS, E. R., *Europäische Literatur und Lateinisches Mittelalter*, Berna 1948; traducció castellana de A. Alatorre i F. Alatorre: *Literatura europea y Edad Media Latina*, I-II, Mèxic, FCE 1955 (reimpressió 1984).

Àmplia visió de la literatura europea medieval com a "pont" entre l'antiguitat i la modernitat. Estudi molt aprofundit sobre la gestació de la literatura europea. Conté molta informació sobre autors, obres i tòpics.

LIDA DE MARKIEL, M. R., *La tradición clásica en España*, Barcelona, Ariel 1975.

VALENTÍ I FIOL, E., *Els clàssics i la literatura catalana moderna*, Barcelona, Curial 1973

Aquests dos títols apleguen una visió de conjunt de la literatura de tradició clàssica en les nostres llengües.

b) Obres de consulta més general:

HOWATSON, M. C., *Oxford Companion to Classical literature*, Oxford University Press 1989²; traducció castellana: *Diccionario de la literatura clásica*, Madrid, Alianza Editorial 1991.

Diccionari molt útil de consulta ràpida.

HAMMOND, N., G. L.-SCULLARD, H., H., (eds.), *The Oxford Classical Dictionary*, Oxford 1970²

Diccionari sobre l'antiguitat clàssica en general. Molt rigorós i complet.

LESKY, A., *Geschichte der Griechischen Literatur*, Berna 1963; traducció castellana: *Historia de la literatura griega*, Madrid, Gredos 1982

Un dels manuals clàssics sobre la literatura grega, potser una mica antic però certament vàlid pel seu rigor.

BICKEL, E., *Lehrbuch der Geschichte der Römischen Literatur*, Heidelberg 1960; traducció castellana: *Historia de la literatura romana*, Madrid, Gredos 1982.

Un dels manuals clàssics sobre la literatura llatina.

de RIQUER, M.-VALVERDE, J. M., *Historia de la literatura universal* I-VIII; Barcelona, Planeta 1984.

Obra magna de consulta sobre la literatura europea en general. Interessant visió global i cronològica de la literatura europea des de l'antiguitat als nostres dies. Al final de cada capítol es recullen antologies de textos triats amb molt bon criteri.

GRIMAL, P., *Dictionaire de la mythologie grecque et romaine*, París 1979⁶; traducció castellana: *Diccionario de la mitología griega y romana*, Barcelona, Paidós 1981 (3ª reimpressió 1986)

Diccionari clàssic però abreujat de la mitologia clàssica. A peu de pàgina trobareu, en relació a cada entrada, les fonts clàssiques que recullen cada mite. És molt útil per a una consulta ràpida.

REID, J. D., *The Oxford guide to classical Mythology in the arts 1300-1990s*. Oxford 1993 (2 vols.)

Diccionari utilíssim alhora de cercar exemples de pervivència no només de mites clàssics sinó també d'arquetips literaris en general.

ESCARTÍN, M.-MARTÍNEZ, E., *Comentario estilístico y estructural de géneros literarios*.

Manual escolar molt útil per als comentaris de text. Pel que fa a la nostra assignatura, és especialment interessant per la facilitat de consulta el segon volum, amb un compendi de tòpics literaris i dos lèxics, un de retòrica i un altre de mitologia.

VI. AVALUACIÓ

L'avaluació de l'assignatura es fonamentarà en:

1. TUTORIA: el seguiment tutoritzat de totes les activitats plantejades, amb correcció i observacions. Aquest seguiment tutoritzat serà avaluat i suposarà un 30% de la nota global

2. EXAMEN: l'examen serà parcial i únic. Es farà un dia de classe sobre una part del temari que s'especificarà oportunament. Serà recuperable al final, la data marcada per la facultat per a l'examen de l'assignatura. Suposarà un 30% de la nota global

3. CARPETA D'APRENTATGE ("Portfolio"): s'anirà elaborant al llarg del procés docent/discent, suposarà un 40% de la nota global i es lliurarà al final amb les evidències que s'especifiquen en l'índex següent:

SUBCARPETA	APARTATS	DESCRIPCIÓ
1. Document de presentació		Índex detallat de la carpeta d'aprenentatge i breu escrit introductori (si es considera oportú)
2. Sinopsis		Sinopsis dels capítols del llibre de Highet i informe valoratiu del profit que se n'ha tret, amb breu ressenya crítica del llibre assenyalant aspectes positius i negatius.
3. Examen parcial		S'hi inclouran els examens parcials corregits amb un full de rectificacions.
4. Mostra d'activitats	a. Activitats obligatòries	S'hi inclouran dues activitats individuals, i una en grup d'entre les que han estat tutoritzades al llarg del període d'aprenentatge, amb els respectius esborranys supervisats pel professor
	b. Activitats opcionals	S'hi inclourà una activitat individual (com a mínim) de les proposades a classe o en el campus virtual.
	c. Activitats voluntaris	S'hi inclourà una activitat (com a mínim) individual o en grup.
5. Informe autovaloratiu		Justificació dels treballs presentats: s'haurà d'explicar el procés d'elaboració i la manera com s'han treballat els objectius i les competències de l'assignatura en cadascun dels treballs. Pel que fa al(s) treball(s) en grup, caldrà donar a conèixer la part de responsabilitat assumida individualment.